

ЛІТЕРАТУРНИЙ САД «INTERMEZZO»

Ідеї «саду цитат»:

Для більш змістовного перебування в літературному саду відвідувачів пропонується поєднати зелену зону з творчістю письменника, максимально наповнивши його локаціями, які візуально створюють ефект власного перебування в тому чи іншому творі М.Коцюбинського.

Варто лише уявити...

Зі сторони проспекту, на транзитній зоні, встановлений інфобокс з інформацією роботи саду та музею, його історії, а також коротка інформація про життя письменника, візуалізації його творів. Для чого потрібен такий екран – привернення додаткової уваги до музею, який облаштований в глибині саду, подача важливої інформації.

Головною алеєю від проспекту можемо дійти до пам'ятника письменнику та входу в сам музей і вже поринувши у світ тієї людини, яка народилась тут, споглядаючи на рослини, які мали місце в його житті і творчості .

Далі більше....

Не важливо за яким сценарієм буде проводити час у саду відвідувач, присутність сюжетів творів письменника не буде відступати ні на хвилину, затягуючи його у безкрайній природний і містичний світ творів. Це будуть допомагати створювати локації-цитати, які будуть розташовані по всій території саду та музею.

1. Цитата з твору «Ялинка»: в музейній зоні саду буде рости ялинка, яка описується в однойменному творі. Ще одним елементом цієї локацію будуть зимові сани, на яких Василько віз ялинку.
2. Цитата з твору «Ранок у лісі»: недалеко від стилізованого дитячого майданчику встановлена альтанка, навколо якої росте виноград. Коло альтанки стоїть скульптура лісовика Хо або стилізована композиція цього персонажу.
3. Цитата з твору «Тіні забутих предків»: дощовий струмок, який символізує річку, а також використання голографічних зображень лісових нявок.
4. Цитата з твору «Інтермецо»: локація з висадженими декоративними злаковими рослинами, біля яких стоїть човен, в який відвідувач може сісти та відпочити.
5. Цитата з «Яблуневого цвіту»: висаджені біля хати дерева яблунь, які кожної весни своїм цвітінням прикрашатимуть територію садиби та будуть слугувати місцем пленеру для художників.
6. Цитата з життя письменника: облаштування дитячої підвісної колиски біля хати, яка символізує місце народження письменника. Також ще одна локація- віз чи бричка – згадка мандрів письменника. Посадки декоративного винограду – згадка про роботу письменника у Криму і Бессарабії та його творчість.
7. Цитата-клумба. Історія самого музею – збереження (повне або часткове) клумби з квітковими насадженнями на території музею, яка має певне історичне значення.
8. Цитати-рослини: троянди, жоржини, агава, кущі гвоздики, червоної красолі, винограду тощо: рослини з творчості і життя письменника.
9. Використати задню стіну як величезне поле для простору художників, які зможуть зобразити на ній сцени та пейзажі з творів письменника створюючи ще низку нових цитат.
10. Містичні цитати: творчість письменника наповнена містикою, яка може бути присутньою в саду: лісовик Хо, нявки, голографічні зображення істот українського містичного фольклору у темний час доби.

11. Цитата-письменник. Пам'ятник письменника змінює місце розташування і встановлюється без високого постаменту. Ближче до землі, до природи, до людей.... Саме так Михайло Коцюбинський буде зустрічати гостей біля входу в музей.
12. Цитата – дитячий майданчик. Виконаний у стилізованому вигляді з наповненням рухливих дій, які притаманні часу дитинства письменника. Діти часто виконують головну роль у його творах, для них написані його казки та оповідання.
13. Цитата-цитати: візуальне зображення частин текстів з певних тематично пов'язаних творів письменника у вказаних локаціях. Можливий вигляд – металевий лист, в якому вирізані літери тексту з використанням шрифту рукописного тексту письменника (приклади наведені нижче).

Також важливо самому музею залучитися до створення цікавих локацій на першочерговому етапі. Також залишається можливість в подальшому створювати нові локації-цитати з інших творів, оновлюючи тим самим тематичне наповнення території саду.

Побувати в цьому саду – це як натиснути кнопку «пауза» і трошки перепочити від міського життя, зупинитися, озирнутися. Це як проникнути у життя і творчість. Це як просто розповісти про письменника. Це як зрозуміти сенс і плинність життя.

Музей у нашому проекті отримує видимий вхід зі сторони проспекту і зупинки громадського транспорту. Відповідно прогнозується збільшення відвідувачів. Територія музею залишається унікальним історичним місцем з збереженими будинками родини письменника, частково або повністю збереженою клумбою з рослинами письменника. В периметрі музею також буде локація з ялинкою, музейний театр, та кав'ярня-читальня.

Приклади текстів локацій «Цитати-цитати»

Цвіт яблуні

«Сонце вже встало і золотить повітря. Так тепло, так радісно. Птахи щебечуть під блакитним небом. Я машинально зриваю цвіт яблуні і прикладаю холодну од роси квітку до лиця. Рожеві платочки од грубого дотику руки обсипаються і тихо падають додолу. Хіба не так сталося з життям моєї дитини?»

А проте природа радіє.»

INTERMEZZO

«На небі сонце — серед нив я. Більше нікого. Йду. Гладжу рукою соболину шерсть ячменів, шовк колосистої хвилі. Вітер набива мені вуха шматками згуків, покошланним шумом. Такий він гарячий, такий нетерплячий, що аж киплять від нього срібноволомі вівса. Йду далі — киплять. Тихо пливе блакитними річками льон. Так тихо, спокійно в зелених берегах, що хочеться сісти на човен й поплисти. А там ячмінь хилиться й тче... тче з тонких вусів зелений серпанок. Йду далі.

Маленький грішник

«Але надвечір Дмитрик помічав, що йому чогось мулько на серці. Так чогось кортить додому, до матері. Хай вже й виб'ють його, аби бути вдома, аби почути голос неньчин. Дмитрик не витримує далі, кидає своїх товаришів і біжить додому. Йому хочеться пригорнутися до матінки, перепросити її, поцілувати ту руку, що не раз пестливо гладила його по голові. Та чи дома тепер матінка, чи ще носять воду?»

Ялинка

«Рипнули двері. В хату увійшов якийсь чоловік.

— Добридень вам,— удався він до Якима.— Чи не продали б ви, чоловіче, тієї ялинки, що росте у вашім садочку? Пани послали мене знайти дітям ялинку на святий вечір; я вже другий день шукаю і не можу знайти гарної...

Яким помовчав.

— А що б ви дали? — спитав він перегодом.

— Та вже не будемо торгуватись... Кажіть ціну...

— Три карбованці дасте,— відповів Яким.

— Тату, — обізвася Василько тремтячим голосом,— таж то моя ялинка, ви її подарували мені ще тоді, як мене похвалив учитель.»

Тіні забутих предків

«Всякі злі духи заповнюють скелі, ліси, провалля, хати й загороди та чигають на християнина або на маржину, щоб зробити їм шкоду. Не раз, прокинувшись уночі, серед ворожої тиші, він тремтів, сповнений жахом.

Весь світ був як казка, повна чудес, таємнича, цікава й страшна.»

Архітектура проведення заходів

Перебування в літературному саду та самому музеї передбачає не тільки індивідуальне відвідування, а й проведення екскурсій та масових заходів. Пропонуємо кілька варіантів перебування на цій території організованих груп людей:

1. Екскурсії

Музей працює як для індивідуальних туристів так і для організованих екскурсійних груп. Для екскурсійних груп місце початку екскурсії визначаємо біля інформаційного боксу на проспекті – саме туди може виходити екскурсивод за попередньою домовленістю. Саме біля нього група може вийти з автобусу – визначається місце короткочасної зупинки автобусу для висадки пасажирів і подальшого його переміщення на вулицю Бевза, де буде вихід групи. Орієнтовний час екскурсії 30-60хвилин. Рух групи можливий кількома локаціями-цитатами саду і подальшим переміщенням в будинок-музей. Вихід на вулицю Бевза до автобуса.

2. Масові заходи в музейному театрі

Театр розрахований приблизно до 100 глядачів. Вхід до театру здійснюється через контрольовані два входи. Можна проводити літературні читання, показ фільмів та інші тематичні масові заходи на платній чи безкоштовній основі.

3. Літературні квести для молоді

Проведення тематичних квестів на території музею та в саду. Це один з популярних видів проведення навчального дозвілля, який часто практикують у школах та виховних закладах. Саме такі квести для різних вікових груп можливо розробити і застосовувати у музеї, популяризуючи таким чином художню літературу.

4. Новорічна ялинка Василька

На локації-цитаті до твору «Ялинка» - висаджена ялинка і встановлені сани, можна проводити щороку новорічні анімаційні заходи для найменших дітей: прикрашання ялинки, відзначання Новорічних свят, майстер-класи. Можливо відзначати інші народні обрядові свята: масляна, Яблуневий чи медовий спас, Івана Купайла, Пасха, День вишиванки тощо.

5. Відвідування території саду та музею.

Індивідуальні чи групові відвідувачі мають можливість провести час на всій території, відпочити у гамаках, визначених газонах, локаціях-цитатах, а також випити кави у кав'ярні-читальні. Книжки і пледи з цієї читальні можна буде брати в оренду і читати також на всій території саду.

6. Містичний сад

За задумом (трошки уяви) у вечірній час можлива робота голограмних проекторів, які зможуть на короткий час в тому чи іншому кутку саду показувати зображення містичних героїв з творів письменника. Такі ефекти будуть цікавим доповненням нової локації міста і привертатимуть додаткову увагу.

Мета проекту:

1. Популяризація музею.

Ближче познайомити вінничан та гостей міста з творчістю М. Коцюбинського, його особистістю. Музей Коцюбинського – один з значимих для історії і літератури об'єктів історичної спадщини, який працює в нашому місті з 1927 року. Його створено на основі будинку, в якому народився відомий український письменник Михайло Коцюбинський.

2. Переосмислити територію по сучасному.

Змінити межі функціональних локацій, додати нових функцій. Створити новий екологічний простір, який буде надихати та яким будуть користуватись вінничани та гості міста. Відвідування території буде давати розуміння дотику до творчості українського генія. Ядром громадського та музейного простору будуть кафе-книгарні, які будуть знайомити відвідувачів з творчістю М. Коцюбинського. Завдяки об'єднанню простору музею та площі створився єдиний простір, який збільшив межі озеленення Хутора, що в свою чергу зменшить шумове навантаження від дороги в середині простору.

Існуючий стан простору та відчуття

Варто зазначити, що попри досить зручне розташування музею в центрі міста, для багатьох вінничан та гостей Вінниці він залишається невідомим або нерозкритим. Однією з причин цього – вхід в музей візуально непомітний, «схований» на прилеглий непроглядний до проспекту Коцюбинського вулиці. Вказівники до музею відсутні. Також територія музею не передбачає прогулянку садом – брама зачинена, а сама територія не облаштована для проведення вільного часу місцевих мешканців та туристів. Площа біля пам'ятника досить велика відкрита територія, яка не використовується, так як зношена часом та морально застаріла. Дитячий майданчик – стандартний, без певної ідеї.

Сюжет – ідея

Літературний сад «INTERMEZZO». Чому саме така назва? Сад – саме так називали невеликі зони відпочинку за часів Коцюбинського, і це історична територія його саду. В простір саду інтегровані «відчуття» з твору Михайла Коцюбинського «Intermezzo», де головний герой виривається з міста до природи, щоб зробити життєву паузу, відпочити та насолодитись пейзажами, звуками природи та тишою. В нашому розумінні ця територія має стати зеленою локацією міста, де можна зробити невеличку перерву (з італійської мови intermezzo – пауза), відпочити від міської метушні, ближче стати до людини, яка народилась тут. Літературний сад - це місце духовного та творчого відродження людини, перебування між містом і природою. Важливим функціоналом є долучення відвідувача до творчості митця.

Стратегія розвитку території

Функціональні зони

Літературний сад – це цілісна територія, яка поділена на дві функціональні зони: музейну та громадську.

Музейна зона:

Музейна зона включає в себе будівлі пам'яток архітектури та територію, відгороджену легким, непомітним між рослин, парканом, задекорованим зеленими насадженнями (виноград, ліани), щоб у відвідувача складалося враження цілісного саду.

Головний вхід на територію музейної зони влаштовуємо зі сторони проспекту Коцюбинського. Старий вхід може використовуватись як додатковий вихід для туристичних груп до автобуса. Територія музейної зони – це центр життя самого музею. Територію двору біля меморіальних будинків пропонуємо оформляти змінними експозиціями декору, який притаманний XIX сторіччю (письменник народився в 1864 році): плетений тин, віз, глечики, колодязь, сніп соломи за будинком, дитяча колиска тощо.

Також пропонуємо в музейній зоні створити штучне джерело, яке буде нести важливе символічне значення початку життя письменника.

Головним входом в зону музею планується зробити малу архітектурну форму - кафе-книгарню. Поруч літня площадка з кількома столиками, яка буде розташована біля майданчика існуючого кафе, де відвідувачі зможуть перепочити перед або після екскурсії та милуватися будинком.

Функції:

- відвідування музею;
- проведення невеликих масових заходів на сцені саду (камерний простір);
- продаж квитків та книг;
- послуги кафе-читальні;
- екскурсії.

Громадська зона:

Це буде найбільша за розмірами територія літературного саду, доступна для різних категорій відвідувачів. Громадська зона повністю відкрита до проспекту та має вільний доступ.

Простір літературного саду підсилить історичну складову музейного комплексу, стане територією популяризації творчості письменника. Перебування в громадській зоні має давати бажання та зацікавленість відвідування музею.

Бере на себе важливу функцію привернення уваги до музею та стане новою територією змістовного відпочинку.

Площа з граніту, де знаходиться пам'ятник, демонтується до рівня землі і озеленюється разом з пішохідною частиною. Через цю територію створюємо алею до головного входу в музей – фактично коридор серед зеленого саду.

Пам'ятник письменника пропонуємо зняти з кам'яного постаменту і змінити його положення в просторі, поставивши біля вхідної групи, щоб кожен з відвідувачів розумів, що його зустрічає особисто письменник біля входу до свого обійстя. В громадській зоні також є мала архітектурна форма (кафе-читальня), яка буде надавати послуги з атрибутикою та тематикою музею, наближаючи відвідувача до творчості письменника.

Через громадську зону будуть проходити транзитні пішохідні та велосипедні маршрути проспекту Коцюбинського, які будуть відгалужуватись вглиб саду. Внутрішні пішохідні доріжки будуть короткими з перетинами і поворотами, щоб у відвідувача створювалось враження знаходження серед великої кількості дерев. Головна широка алея від проспекту до музею також буде йти через громадську зону, задавати напрям до головного входу музею і буде давати можливість побачити вдалечині будинок письменника.

Територія має створити для транзитних відвідувачів відчуття проходження через лісову місцевість за допомогою густого насадження дерев та кущів. Сам проспект має фактично потрапляти в зелену оазу, яка тягнеться від території музею до пішохідної частини вулиці.

Зона передбачає такі сценарії перебування:

- відпочинок в саду на лавах;
- дитячий майданчик;
- громадська вбиральня;
- послуги кафе-читальні;
- відпочинок в гамаках;
- екскурсія з «духами саду»;
- відпочинок на газоні;
- прогулянка садом.

Озеленення та ландшафтні ідеї наповнення простору

Можливість виконання проекту в 2 черги. Межею ведення робіт в 1-ій черзі буде струмок (дощовий сад). Решта території залишається в існуючому стані для розробки в 2-ій черзі разом з площею та пам'ятником, так як потребує загального верикального планування рельєфу.

Задум №1. В обох зонах пропонуємо застосувати сучасний ландшафтний прийом «сад цитат», який вже широко використовується у світі: відокремлення важливих історичних фрагментів ландшафту і озеленення, які будуть зберігати певні історичні епохи існування території музею, первозданий вигляд. Ці цитати будуть вписані в оновлений ландшафтний простір без змін. В саду пропонуємо зробити озеленення за допомогою декоративних дерев (зокрема яблунь, лип), кущів, квітів та трави. Використовуємо для цього еко-посадку з невибагливих рослин місцевої флори. Озеленення має проникати на пішохідну частину проспекту, створюючи потужну зелену оазу, в якій буде бажання зупинитися, звернути на територію саду, перепочити. Це буде нова зелена зона на маршруті «Вінницької милі» - важливо включити цей об'єкт в зелений каркас Замостя. Збереженню історичної рослинності садиби та її відособленню також приділено увагу.

Задум №2. Систему відведення поверхневих вод з території пропонуємо розробити за сучасним ландшафтним прийомом «дощовий сад» - природне водовідведення в понижені місця рельєфу з висадженням там рослин з потужною коріневою системою.

Влаштувати поїлки для привернення птахів до цієї локації і відповідно створення звукового наповнення саду.

Дитячий майданчик

Дитячий майданчик вважаємо має бути обов'язково, так як Коцюбинський любив дітей та писав твори для дітей. Власне його особисте дитинство пов'язане з цим місцем.

Дитячий майданчик має бути змістовно змінений і перероблений. Майданчик має бути в глибині території саду, трохи віддаленим від проспекту, щоб діти і батьки перебували та розуміли важливість та сакральність території літературного саду. Виконання оновленого майданчика має бути наповнено елементами гри дітей часів дитинства письменника і виконане у такому ж вигляді. Можливим варіантом виконання розглядаємо точкове розміщення дитячих атракцій поміж дерев для різних вікових категорій, але з концентрацією в певній частині простору саду. Лави біля дитячої площадки та пам'ятника створені з простих матеріалів і мають бути розміщені не систематизовано серед дерев.

Літературний театр

Важливим елементом саду стане невеличкий театр під відкритим небом з сценою, де, в тиші дерев, можуть відбуватися літературні читання, театралізовані дійства, позакласні заняття з літератури. Розрахований на невелику кількість глядачів (до 100 осіб), щоб створити камерне середовище. Функціональні елементи: екран, невеличка сцена, сидячі

місця для глядачів з дерев'яних брусів, невеликий трав'яний газон для розміщення додаткових глядачів.

Мощення

Доріжки пропонуємо виконати також з врахуванням екологічності: велика плитка, відсіпні доріжки (проникність води). Навколо дитячого майданчика робимо настил з дерева. Також використовуємо настил з довгих плит, які імітують дерев'яний настил в зоні театру.

Освітлення

Система освітлення передбачає комплексний підхід: влаштування мережі ламп-підсвіток (прожекторів), які будуть створювати затишну та романтичну атмосферу у вечірній час в громадській зоні. А також освітлення музейної зони для безпеки і захисту самого приміщення музею.

Паркування, сміття та туалет

Єдиною територією, де паркується автотранспорт, є площадка біля ресторану ТерраМаре. Пропонуємо використовувати цю площадку лише в якості зупинки в період з 7:00-8:00 та з 20:00-21:00 для підвезення товару однією машиною. Доставку виконувати за допомогою велосипедів. Для стоянки службового транспорту використовувати віддалені площадки.

Сміттеві контейнери з місця, де вони облаштовані, потрібно демонтувати. Підписати договір з відповідною службою, яка забиратиме сміття щодня або вивозити в обумовлені місця.

Громадський туалет пропонуємо влаштувати на східній частині саду – за планом там є можливість підключення до каналізації.

Літературність саду

Літературний сад має виправдовувати свою назву. Елементи благоустрою літературного саду передбачають пізнання творчості Михайла Коцюбинського, а саме: інтерактивна дошка, звукові стели, металеві дошки з цитатами твору і підсвіткою тощо.

Це можуть бути металеві листи, в яких вирізані строки з творів письменника і підсвітка. Можливе створення локації, де можна послухати твори автора (в музейній зоні). Кафе-книгарня буде надавати можливість читати книги в самому саду.

Важливо створювати на території саду нові події літературного життя, які будуть привертати увагу і зацікавленість до нашого міста, створювати нерозривність змістового тандему «Вінниця+Коцюбинський».

